

Angleži kujejo načrte glede ustanovitve federalne Evrope

Razprava o odpravi vzrokov, ki izzivajo konflikte. Kolonije pridejo pod kontrolo mednarodne komisije, ki bo skrbela za pravično delitev surovega materiala in bogastva med državami. Ohranitev temeljnih načel angleške in francoske civilizacije

London, 25. nov. — Ako se ne zgodilo kaj nepričakovanega, bo evropska vojna ne bo končana s ponovitvijo versajške pogodbe. Bodoči mir bo osnovan na dveh separatnih fazah.

Če Nemčija poražena, bodo nemški sklenili mir z njo na položaja pred izbruhom sovojsnosti. Nemci bodo morali priznati Čehoslovaško, Avstrijo in Poljsko, nakar bo postavljena nova nemška vlada, dasi vprašanje, ali Nemčija postane ustavnostna republika, monarhija ali socialna država še ni rešeno. Nemci bodo sami odločili, kakšno vlado hočejo.

Če potem, ko bo nova nemška vlada v uradu najmanj šest mesecev, bo sklicana prava mirovna konferenca, na katero bodo povani tudi predstavniki ostalih držav. Ta bo razpravljala o reviziji mej, ustanovitvi federalne Evrope in splošnih ekonomskih ter finančnih problemih. Skupščina na bazi prave reprezentacije bi izdelala načrte glede formiranja evropskega parlamenta. To se bi loj uporabljalo splošne razsojitve. Če bi bile razpuščene in sestavljena bi jih skupna politika.

Če bi bil glavni namen konference ustanovitev federalne Evrope, bi prišli na razpravo tudi problemi gospodarskega združevanja. Posebna mednarodna komisija bi kontrolirala kolonije, ki skrbela za pravično delitev surovega materiala in bogastva med državami, ki bi tvorile federalno Evropo. Ta bi dalje skrbela domačine v kolonijah in samovlado.

Če to vključujejo načrti, kar sestavljajo grupe angleških politikov. Te grupe tvorijo ekonomski, sociološki in politični strokovnjaki. Dasi uradni krogi še niso sankcionirali teh načrtov, vendar, da so dobili ugoden odziv pri nekaterih vplivnih članov angleške vlade.

Če je predvsem, da se evropski narodi seznanijo z načrti. Avtorji priznavajo to potrebo. Narodi morajo odobriti načrte pred sklicanjem konferen-
Daje je važno, da imajo predstavniki vseh evropskih držav na konferenci enake pravice, kajti le v tem slučaju se lahko prepreči ponovitev versajške pogodbe. S tem v zvezi je bil predgovor, ki se nanaša na načrte. Ta se glasi:

Če je potrebno in ne zaželjivo, bo sedanja vojna konča z mirnim porazom Nemčije in zavezniki oboženi sili. Vlada mora pomena je, da temeljna načela civilizacije, katere predstavlja Velika Britanija in Francija, triumfirajo v tej vojni.

Če je potrebno in ne zaželjivo, bo sedanja vojna konča z mirnim porazom Nemčije in zavezniki oboženi sili. Vlada mora pomena je, da temeljna načela civilizacije, katere predstavlja Velika Britanija in Francija, triumfirajo v tej vojni.

Če je potrebno in ne zaželjivo, bo sedanja vojna konča z mirnim porazom Nemčije in zavezniki oboženi sili. Vlada mora pomena je, da temeljna načela civilizacije, katere predstavlja Velika Britanija in Francija, triumfirajo v tej vojni.

Če je potrebno in ne zaželjivo, bo sedanja vojna konča z mirnim porazom Nemčije in zavezniki oboženi sili. Vlada mora pomena je, da temeljna načela civilizacije, katere predstavlja Velika Britanija in Francija, triumfirajo v tej vojni.

Če je potrebno in ne zaželjivo, bo sedanja vojna konča z mirnim porazom Nemčije in zavezniki oboženi sili. Vlada mora pomena je, da temeljna načela civilizacije, katere predstavlja Velika Britanija in Francija, triumfirajo v tej vojni.

Če je potrebno in ne zaželjivo, bo sedanja vojna konča z mirnim porazom Nemčije in zavezniki oboženi sili. Vlada mora pomena je, da temeljna načela civilizacije, katere predstavlja Velika Britanija in Francija, triumfirajo v tej vojni.

Če je potrebno in ne zaželjivo, bo sedanja vojna konča z mirnim porazom Nemčije in zavezniki oboženi sili. Vlada mora pomena je, da temeljna načela civilizacije, katere predstavlja Velika Britanija in Francija, triumfirajo v tej vojni.

Če je potrebno in ne zaželjivo, bo sedanja vojna konča z mirnim porazom Nemčije in zavezniki oboženi sili. Vlada mora pomena je, da temeljna načela civilizacije, katere predstavlja Velika Britanija in Francija, triumfirajo v tej vojni.

Če je potrebno in ne zaželjivo, bo sedanja vojna konča z mirnim porazom Nemčije in zavezniki oboženi sili. Vlada mora pomena je, da temeljna načela civilizacije, katere predstavlja Velika Britanija in Francija, triumfirajo v tej vojni.

Če je potrebno in ne zaželjivo, bo sedanja vojna konča z mirnim porazom Nemčije in zavezniki oboženi sili. Vlada mora pomena je, da temeljna načela civilizacije, katere predstavlja Velika Britanija in Francija, triumfirajo v tej vojni.

Če je potrebno in ne zaželjivo, bo sedanja vojna konča z mirnim porazom Nemčije in zavezniki oboženi sili. Vlada mora pomena je, da temeljna načela civilizacije, katere predstavlja Velika Britanija in Francija, triumfirajo v tej vojni.

Če je potrebno in ne zaželjivo, bo sedanja vojna konča z mirnim porazom Nemčije in zavezniki oboženi sili. Vlada mora pomena je, da temeljna načela civilizacije, katere predstavlja Velika Britanija in Francija, triumfirajo v tej vojni.

Nemci ubili holandskega častnika

Protest proti angleški blokadi

Hague, Holandska, 25. nov. — List Het Volk je objavil vest, da se nemški tajni policaji ustrelili holandskega vojaškega častnika Klopja v obmejnem incidentu, ki se je pripetil 9. novembra pri Venloouju. Takrat je policaja prijela dva moža kot agenta angleške vojnne službe. Poročilo, da je bil holandski častnik ubit, je bilo šele zdaj objavljeno. To dostavlja, da so bile štiri druge osebe ranjene v bitki z nemškimi policaji.

Amsterdam, 25. nov. — Holandska in Belgija sta poslali protest v London in Pariz proti ekonomski blokadi, katero sta odredili Velika Britanija in Francija. Ta pomeni, da se bodo morali parniki, ki odhajajo iz nevtralnih pristanišč, podvrežati alični preiskavi kot oni, ki prihajajo v ta pristanišča.

Holandski protest je bolj oster kot belgijski. Ta pravi, da je poostreitev blokade represalija proti Holandski zaradi potopa parnika Simona Bolivarja. Parnik se je potopil, ko je zadel ob mino v bližini angleškega obrežja. 85 članov posadke in potnikov je izgubilo življenje.

Holandski poslanik v Londonu je opozoril angleško vlado, da poostreitev blokade, ki je v prvi vrsti naperjena proti Nemčiji, je težak udarec nevtralnemu državam, katerih parniki prevvažajo blago. Najbolj prizadeti sta Holandska in Belgija.

Belgijski protest omenja v Parizu sklenjeni pakt, a katerim so se vsi podpisniki izrekli, da ne bodo ovirali trgovine med nevtralnimi in zavojevanimi državami. Obe, Holandska in Belgija, naglašata, da je ta pakt še vedno v veljavi.

Registracija nadržavljanov v Pensylvaniji

Harrisburg, Pa., 25. nov. — Na podlagi v državi zbornice sprejetega zakona se bo registracija nadržavljanov pričela 1. decembra. Zadeva ustavnosti tega zakona je pred federalnim sodiščem, ki pa še ni podalo svojega odloka. Med drugim določa, da se morajo nadržavljanji registrirati vsako leto pri državnem delavskem departementu. Vsak bo moral plačati dolar za izkaznico. Oni, ki so prišli v Ameriko pred 1. 1908 in oni, katerih otroci so služili v ameriški armadi v teku svetovne vojne, so izzeti.

Blagajnik komunistične stranke aretiran

New York, 25. nov. — Robert W. Wiener, blagajnik ameriške komunistične stranke, je bil aretiran na ukaz federalnega sodišča. Po zaslišanju je bil izpuščen proti poročstvu \$2000. Poročstvo je položil Browderjev obrambni odbor. Browder, tajnik komunistične stranke, je bil obtožen, da je s ponarejenim potnim listom potoval v tujino. Wiener bo nastopil kot priča, ko se bo pričela obravnava proti Browderju.

Naciji zasegli imetje Poljakov

Izgon židov iz poljskega mesta

Riga, Latvija, 25. nov. — Nacijska kampanja, katere cilj je iztrebitve Poljakov iz Poznana, je v razmahu. Po izjavi, katere je podal Klaus Kroeger, trgovec iz Rige, ki se je pravkar vrnil iz Poznana domov, hočejo Nemci spreminiti Poznan v pristno nemško mesto.

Kroeger je povedal, da so naciji že izgnali več tisoč poljskih družin iz Poznana, njih imetje pa konfiscirali. V to mesto zdaj prihajajo Nemci iz baltičskih držav.

Poznan je imel pred Hitlerjevo invazijo 250,000 prebivalcev, med temi okrog 60,000 Nemcev. Vsa glavna podjetja in trgovine so bile v poljskih rokah. Te zdaj polagoma prihajajo pod kontrolo Nemcev. Ali bodo naciji plačali odškodnino Poljakom za zaseženo imetje, ni znano. Kroeger je dejal, da je okrog 800 poljskih družin izgnanih iz mesta dnevno.

Katovice, Nemčija, 25. nov. — Okrog 5000 židov, ženak, starčkov in otrok, so nacijske avtoritete deportirale iz tega poljskega mesta. Uradno naznanilo se glasi, da bodo morali vsi židje zapustiti mesto do 15. decembra. Vsi bodo poslani v židovsko pokrajino, katero so naciji ustanovili vzhodno od Lublina.

Berlin, 25. nov. — Glasilo nacijske vlade je sinoči naznanilo, da poljski denar ne bo več krožil v provincah vzhodne Poljske, katere so nemške čete zasedle, po 28. novembru. Poljski denar bodo nadomestile nemške marke.

Sabotaža na nemških parnikih

Hitler se posvetuje z generali

Berlin, 25. nov. — Uradna izjava in poročila v nacijskem časopisu skušajo pokazati zvezo med britsko vojnomo službo in slučajni sabotaže na morju. Ta pravijo, da je stotnik Richard Stevens, načelnik te službe v zapadni Evropi, ki se zdaj nahaja v nemškem zaporu, priznal, da je on najel nemškega imigranta Waldemara Poetzscha za direktorja sabotaže na nemških parnikih. Poetzsch je bil najbolj aktiven v dobi od novembra 1. 1937 do novembra naslednjega leta. Na pritisk nemške policije je bil aretiran v neki nevtralni državi, nakar so se zanj zavzele britske avtoritete in ga potegnile iz ječe.

V zadnjem juniju je bil Poetzsch ponovno aretiran na obtožbo sabotaže v Copenhagenu, Danaka, in obsojen na šest mesecev zapora.

Nacijske avtoritete se trudijo, da zvalje odgovornost za bombno eksplozijo v pivnici v Monakovu na agenta angleške vlade. To sta stotnik Stevens in Sigisimund Payne Best. Slednji je bil aretiran 9. novembra v Venloouju v bližini holandske meje.

Hitler je konferiral z generali in admirali in jim dal instrukcije glede bodočega bojevanja, "ki se bo vršilo na podlagi izkušaj na vzhodu." Med onimi, ki so se udeležili konference, so bili letalski minister Goering, general Walther von Brau-

Sporazum med rudarji v Illinoisu

Borba za izboljšanje delovnih pogojev

Springfield, Ill., 25. nov. — Sedemletni konkurenčni boj med rudarji, člani Lewisove organizacije UMWA in progresivne rudarske unije (ADF) je bil pozabljen na sestanku voditeljev obeh grup, na katerem so se izrekli, da se bosta uniji skupno borili za izboljšanje delovnih pogojev.

Simbol pomirjenja med bivšimi nasprotniki je deklaracija Rayja Edmundsona, predsednika illinoiskega rudarskega distrikta UMWA, da bo njegova organizacija podpirala progresivno rudarsko unijo v sporu z delodajalci. Uradniki slednje unije so sprejeli ponudbo in objubili sodelovanje z Lewisovo unijo, kadar bo to potrebno.

Edmundsonova obljuba glede podpore se tiče stališča, ki ga je zavzela progresivna rudarska unija napram Superior Coal Co. Ta obratuje štiri premogovnike v Gillespietu in okolici, kjer so šli rudarji v boj za izboljšanje delovnih pogojev.

Poljska vlada se lotila dela

Proglasila se je za zaščitnico Poljakov

Angers, Francija, 25. nov. — To francosko provinčno mesto je postalo sedež poljske vlade v izgnanstvu. Ta predstavlja poljski narod, ki je izgubil svojo državo in suvereniteto.

Provizorična vlada, kateri načeljuje premier Vladislav Sikorski, je začela funkcionirati. Sikorski je na prvi seji članov svojega kabineta izjavil, da mora vlada ščititi narod, ki šteje 34,000,000 prebivalcev in se še vedno bori proti sovražniku. Ta je nacijska Nemčija.

Diplomatični zbor tvorijo poslaniki držav, ki niso priznale podjarmljenja poljske republike po Nemčiji in Rusiji. Med temi je ameriški poslanik Biddle. Diplomate so pobegnili iz Varšave istočasno kot člani poljske vlade.

Poljska vlada ima oblast nad manjšim ozemljem nego ga tvori republika Andora in Vatikanska država. Poseduje le nekaj poslopij, katera ji je odstopila Francija s podelitvijo izjemnih pravic in privilegijev. V Angersu se nahaja le nekaj sto Poljakov in skoro vsi so v vladni službi. V Franciji je več tisoč Poljakov, toda ti se morajo pokoriti francoskim zakonom. Izjema velja le za Poljake v Angersu.

Glavna funkcija poljske vlade je militarističnega in propagandnega značaja. Ta bo kontrolirala poljsko armado, ki se vežba v Franciji, zaeno pa bo sodelovala s francoskimi in angleškimi vojaškimi avtoritetami.

Vladislav Raczkiwicz, poljski predsednik, ko kmalu prišel v Angers. On se bo nastanil v palači zunaj tega mesta.

Stavka hotelskih delavcev končana

Chicago, 25. nov. — Stavka 160 delavcev v hotelu Windermeru je bila končana, ko je uprava hotela podpisala pogodbo z unijo Ameriške delavske federacije. James E. Blakely, predsednik unije, je dejal, da so stavkarji izvojevali glavne zahteve.

chitch, vrhovni načelnik armade, admiral Enrich Raeder, po veljnik bojne mornarice, in general Wilhelm Keitel, šef armadnega štaba.

RUMUNIJA JE DOBILA KOALICIJSKO VLADO

Vse politične grupe reprezentirane v kabinetu

POLOM POGAJANJ Z NEMCIJO

Bukarešta, Rumunija, 25. nov. — George Tarescu je večeraj sestavil koalicijsko vlado, v kateri so reprezentirane vse politične grupe, od protizidovskega desničarskega krila do socialistov. Ta je že četrta vlada v Rumuniji v zadnjih dveh mesecih.

Novi premier je naznanil, da bo njegova vlada nadaljevala politiko nevtralnosti in dobrih odnosov z vsemi velesilami. Tarescu je liberalec in kot tak je bil predsednik rumunske vlade l. 1935.

Kralj Karol mu je poveril sestavo nove vlade, ko so člani kabineta premierja Argetoiana resignirali. To se je zgodilo po polomu trgovinskih pogajanj z Nemčijo. Naciji so zahtevali povečanje izvoza rumunskega olja in živil od Rumunije po znižani ceni.

Grigore Gafencu je ostal v kabinetu kot zunanji minister, poleg tega pa je bil imenovan za ministra propagande. Tarescu si je pridržal pozicijo notranjega ministra, katero je imel v prejšnji vladi Ion Ilcus. Slednji je bil imenovan za vojnega ministra.

Tarescu je hotel organizirati "koncentracijsko vlado", toda naletel je na odpor pri kralju, nakar se je odločil za formiranje koalicijske vlade. Novi premier je star 53 let in znan kot vodilni rumunski ekonom. On je vodil pogajanja z Anglijo glede velikega posojila, ki ga je Rumunija potrebovala za razvoj svoje oljne industrije.

Ali se bodo pogajanja med Rumunijo in Nemčijo obnovila, ni znano. Nemška mislija je zahtevala velike koncesije od Rumunije in s tem izvala krizo, kateri je sledil padec vlade premierja Argetoiana.

Japonska armada zasedla Nanning

Okupacija sledila letalskim napadom

Hongkong, 25. nov. — Japonska armada je večeraj zasedla Nanning, glavno mesto province Kwangsi. To mesto ima 68,000 prebivalcev in je važno prometno križišče.

Kitajci trdijo, da Japonci niso z okupacijo Nanninga dosegli glavnega cilja. Zveza med provinco Kwangsi in francosko Indokino ni bila pretrgana. Kitajska armada bo še nadalje prejela orožje in bojni material iz Indokine.

Kitajska armada se je umaknila iz mesta, ko je spoznala, da se ne bo mogla upirati japonski premoči. Japonci so naznanili novo ofenzivo, katere cilj je okupacija Kwejlina, nove kitajske vojaške baze v južnem delu Kitajske.

Okupacija Nanninga je sledila japonskim letalskim napadom. Japonci so vrgli več bomb na mesto in ga deloma razdejali.

Sedem oseb ubitih v eksploziji

Sofija, Bolgarija, 25. nov. — V eksploziji, ki se je pripetila v tovarni municije v Kazanliku, je bilo šest vojaških častnikov in eden vojak ubitih, osem drugih pa ranjenih. Eksplozija je sledila eksperimentom z novim strelivom.

Domače vesti

Obiski

Chicago. — Frank Volk iz Willarda, Wis., je te dni obiskal gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete.

Pueblska vest

Pueblo, Colo. — Anton Prijatelj, katerega so našli mrtvega na njegovi farmi v bližini Puebla, je bil 20. t. m. pokopan civilno. Star je bil 64 let in doma iz Gradca pri Turjaku na Dolenjskem.

Poroka članice

Canton, Ill. — Pred dnevi se je tu omožila Mary Frančiškovič z Johnom Hortonom ml. Nevesta je članica društva 80 SNPJ in kmalu pripelje tudi svojega ženina v jedoto. Obilo srčec!

Pennsylvanske novice

Cornwall, Pa. — Zadnje dni je tu umrla za rakom Jennie Petelin, doma iz Hrušice pri Novem gradu v Istri. Tu zapuška moža in odrasle hčere. Bila je članica SSPZ. — V Prestu, Pa., so naši lovci ustrelili velikega medveda, ki je tehtal 350 funtov. Kosmatinec je bil razstavljen na ogled pred slovensko dvorano v Prestu. Prihodnji teden se pa naši fantje odpravljajo na lov na srnjake. Želja je, da bi vsak privlekel domov po enega rogača.

Nov grob v Arkansasu

Fort Smith, Ark. — Nagle smrti je umrl Jos. Blatnik, star 66 let in rojen v Jurjevem Kloštru pri Celju. Bil je samski in v Ameriki ne zapuška nikogar.

Clevelandske vesti

Cleveland. — V bolnišnici je umrl John Učakar, star 77 let in doma iz Prekerja pri Moravčah na Gorenjskem. V Ameriki je živel 40 let in tu zapuška ženo, tri sinove in dve hčeri. Bil je član društva 5 SNPJ. — Jos. Tekavec je odprl novo gostilno v E. 185. ulici. — Nagla smrt je zadela 23. t. m. Terezijo Kavšek, roj. Hauptman, staro 42 let, ki je bila doma iz St. Vida pri Stični na Dolenjskem. V Ameriki je bila 25 let in tu zapuška moža, dva sinova in tri sestre, v starem kraju pa starša. Bila je članica društva 142 SNPJ.

Čikaške novice

Chicago. — Dne 23. t. m. je na naslovu 2231 W. 23 st. umrl John Zakošek, star 56 let in doma iz Krake vasi pri Cerklju na Dolenjskem. Tu zapuška ženo, sina in tri hčere. — V gostilno Steteva Stoiča v So. Chicagu je stopil 22. t. m. pozno zvečer mlad Poljak in pokazal Stoiču revolver, zahtevajoč denar. Po bliskovito je Stoič potegnil izpod "bare" lastno orožje in počil bandita v nogo, nakar je poklical policijo, ki je ranjenca odpeljala v zaporno bolnišnico. — Na zahvalni praznik je vlak do smrti povozil 48-letno Kato Vuković v sosednjem Garyju. Ulica je bila že zaprta s pregrajo, toda ženska je mislila, da bo vlak pretekel in smuknila je izpod pregraje na progo, a bilo je prepozno. Sama si je zakrivila smrt.

Browder bo govoril na univerzi Yale

New Haven, Conn., 25. nov. — Conrad Seipp, tajnik mirovne sveta na univerzi Yale, je naznanil, da je predsednik univerze Charles Seymour dovolil, da Earl Browder, tajnik in vodja ameriške komunistične stranke, govori pred Seippovo študentovsko grupo. Seipp je dejal, da je pozval Browderja, naj nastopi pred študenti, ker so druge univerze, med temi Harvard, Dartmouth in Princeton, preklicale sestanke, na katerih je imel govoriti vodja ameriških komunistov. Browder bo govoril pred dijaki na univerzi Yale prihodnji tork.

RUSIJA OBTOŽUJE FINCE NAPADA NA SVOJE ČETE

Podmornice invadirale angleško luko

NEMCI SE BAHAJO Z USPEHI

MOSKVA, 26. nov. — Sovjetska vlada je danes poslala ostro noto Finaki, katero obtožuje napada na svoje čete. Obtožba se glasi, da je finski topništvo streljalo ob meji Karelije in štirje Rusi so bili ubiti in devet ranjenih. Rusija zahteva, da se finske čete takoj umaknejo 16 milj nazaj od ruske meje.

LONDON, 26. nov. — Nacijska ofenziva na morju z magnetičnimi minami in podmornicami se nadaljuje. Dva velika parnika — poljski parnik Pilsudski in angleški parnik Rawalpindi — sta bila danes potopljena na Severnem morju in 287 mož posadke je izgubilo življenje. Med drugimi manjšimi ladjami, ki so bile zadete, je bila tudi nemška ladja, ki je zadela ob lastno mino in odšla na dno v danskih vodah. — Ministrski predsednik Chamberlain je rekel nocoj v radiogovoru, da Anglija se bori za "novo Evropo, v kateri ne bo več nasilja in vsakdo bo lahko obneval s svojim sosedom v znamenju dobre volje in tolerance."

London, 25. nov. — Po tridnevem molku je poveljstvo angleške bojne mornarice priznalo, da je mina, katero so položili Nemci, poškodovala križarko Belfast zadnji tork. Križarka se je nahajala v Firth of Forthu, pomorski bazi ob škotskem obrežju. Angleško poročilo pravi, da bodo križarko popravili, zaeno pa priznava, da so nemške podmornice ponovno invadirale pomorsko bazo.

Nemški letalci so večeraj napadli z bombami angleški parnik Mangalore in ga potopili. Posadka 77 mož se je rešila. Od izbruha vojne so Nemci potopili že 83 angleških parnikov in bojnih ladij.

Nevtralne države, zlasti Belgija in Holandska, se pritožujejo proti poostreitvi pomorske blokade, ker ovira njih trgovino. V Londonu odgovarjajo na pritožbe, da je bila poostreitev potrebna.

Angleška uradna časopisna agentura Reuters je objavila poročilo, da se je nemški parnik Watuzzi izmuznil iz Lourenco Marquesa, portugalske luke v vzhodni Afriki, kjer se je nahajal od izbruha vojne. Nadaljnja vest pravi, da so se nemški letalci ponovno pojavili nad otokom Shetlandom, toda angleški protiletalski topovi so jih odpodili. Letalci niso vrgli nobene bombe.

Berlin, 25. nov. — Poveljstvo nemške obožene sile je naznanilo nadaljnje uspehe v vojni s podmornicami proti angleški bojni mornarici. Naznanilo omenja angleške parnike, ki so bili potopljeni v zadnjih dneh.

Nemški uradni krogi so zapretili, da se bodo mačkvali nad Anglijo, ki je začela kampanjo, da uniči nemško trgovino z nevtralnimi državami. Ti krogi se bahajo, da nemške podmornice strazijo vse pomorske poti med temi državami in Anglijo.

Buenos Aires, Argentina, 25. nov. — Sem je prišlo poročilo, da so angleške in francoske bojne ladje ujele tri nemške tovorne parnike na Atlantiku. En parnik so Nemci sami potopili, ko mu je pretela nevarnost zasede.

Pariz, 25. nov. — Sinoči objavljeno vojno poročilo se glasi, da so nemške čete naskočile francoske postojanke ob reki Mozeli, a so bile vržene nazaj. Nekaj nemških vojakov so Francozi ujeli.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Haroldina za Zdravne drave (Ivan Chloga) in Kanada
\$6.00 na leto, \$2.50 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago
in Cleveo \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na inozemstvu
\$8.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cleveo \$7.50 per year,
foreign countries \$8.00 per year.

Come oglasov po dopisov. — Rokopisi dopisov in senarodnih
štankov se ne vrstajo. Rokopisi literarne vsebine (štrije, po-
stev, drame, pesmi, itd.) se vrstijo podjlateljke v slofaju,
če je priložil politično.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts of communi-
cations and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s Netom
PROSVETA
1627-49 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Dvoje pripovedk

Cleveland, Ohio.—Kdo je bil danes tukaj? Tako je hotel vedeti vsak dan ata Jureta Petka, ko se je vrnil z dela domov. In to vprašanje je seveda bilo stavljeno Jurčetuvi mami, ki je navadno odgovorila da in ne, kakor se je pač dogodilo. Ako ni bilo nikogar v hišo za časa njegove odsotnosti, je potem premišljeval, zakaj ni bilo nikogar. Ako pa je kdo posetil dom za časa, ko je delal, je pa zopet hotel vedeti, zakaj, kako, kdo je bil in če bo še prišel. In tako je morala mama odgovarjati atu, če tudi je imela včasih polna usta krompirja, kako se je vse zgodilo skozi dan.

In zopet je ata došel domov neki dan in ponovil ista vprašanja. Mama pravi po pomisleku: Da, dobil se je tukaj prodajalec pometal. Oče je jezno pogledal mater in rekel: Pa ja nisi kupila pometala (sweeper), ali si? Ne, odgovori mati, mislila sem, da bo boljše, ako tebe počakam in se boš ti pogovoril s prodajalcem, ker pride nazaj nočoj. Ti mu povej, kar ti je drago.

Seve, oče je bil z odgovorom zadovoljen, ker je bil ponosen, da nosi on hlače v hiši in nihče drugi. In takoj se je odrezal: Moj odgovor bo kratek, rekel bom—ne! Oče se je veselil nadmoči v svoji družini. Kadar bo mo potreboval pometala, stopimo v prodajalno pometal in ga bomo tam kupili. To je tudi moja zadnja beseda. In udaril je s pestjo po mizi, da je pes zalajal in mama si je z rokami zakrila obraz.

Nekdo je potrkal. Ata je šel takoj vrata odpreti in vstopil je prodajalec. Ata je rad napravil svoje ceremonije z gustom do novodošleca. Mama je morala ostati v kuhinji, kamor spadajo ženske, in pomivala posodo, kar je tudi žensko delo! Prodajalec je bil odkazan sedež v sprejemni sobi. In tako sta se ata in prodajalec pogovarjala cel dve uri, mama pa je ves ta čas posodo pomivala v kuhinji. Ata je potreboval cel dve uri, da je odgovoril prodajalcu potihoma—ne. In mož je odšel.

Mama je pravila svojemu sinu, bratu Jurčetu, kako važna je v življenju beseda "ne!" In v dva z Jurčetom bosta morala posnemati svojega očeta in mu slediti, kadar vaju bodo nadlegovali prodajalci pometal ali pa "insurenc" agentje. Recita kakor oče s strogim glasom—ne! ga je podučila.

Nato vstopi v kuhinjo oče. No, ali si mu odgovoril kot glavar naše hiše z "ne?" Da, ampak prodal mi je nekaj drugega. Kaj pa vendar? Oh vidiš tale lepi konjski komat z okraskom, ki je med največjimi na svetu? Za kakšno rabo ti pa bo ta konjski komat tukaj v mestu? je vprašala mati. Za nič drugega mi menda ne bo, kakor da bom včasih povohal tole usnje, ki tako lepo diši!

Stric Ray je pisal tole: Ko sem bil v Egiptu, sem srečal mr.

Campbella, ki je učitelj v Cairu. Naročil sem mu, naj mi kaj piše o svetih živalih iz Indije. Sveti biki radi žro pridelke ubogega indijskega kmeta. Lahko jih nazeš, ako moreš. Ne smiš jih pa ubiti ali raniti, ker so smatrane kot najsvetejše živali za opicami. Biki dostikrat postanejo tudi besni in napadejo človeka.

Svete opice so za zabavo, ali tudi te postanejo nadležne. Hinduti čutijo dolžnost do opic, ker jih smatrajo za božanstvo, da jih tudi hranijo. In velikokrat se dogodi, da opice dobe hrano, dočim otroci stradajo. Mnogo opic se klati okoli hindujskih templjev, ker jim tudi romarji donajajo živež. V Hardwaru, mestu, ki leži ob sveti reki Gangesu, je postavljen tempelj v čast opicnemu bogu. In mesto je polno opic.

Ko je mr. Campbell sedel v vozu vlaka na postaji mesta Hardwara, je jedel banano pri odprtem oknu. Prav za prav ga je jedel in v momentu ga ni jedel. Prišla je namreč opica po strehi voza k oknu, splezala tako blizu, da je lahko posegla skozi okno in banano je izginil mr. Campbellu iz rok in jedla ga je opica!

To da se dogaja večkrat, da opice skacejo po vozovih vlaka in jemljejo jedi potnikom iz rok. Enkrat jih bo treba iti pogledat, koliko se razlikujejo od naših.

Frank Barbič, 53.

Lekcija vojnim hujskačem
Cleveland.—Ne morem drugače, da se tudi jaz malo oglašim. Brala sem namreč dopis Franka Gabra. Takega mišljenja kot on sem tudi jaz. Velikokrat sem že premišljevala, kaj bi napravila s takimi tiči, ki hujskajo in navdijo ljudi za vojno, sami pa udobno sedijo doma za mizo. In kaj bi jaz napravila?

Vse vojne hujskače bi apravila skupaj. Opremila bi jih z vso prtljajo in težo, ki jo nosijo vojaki. Ne bi jih poslala v prvo linijo, ker bi bilo prehitro konec njih trpljenja. Korakati in marširati bi morali z vso opremo po blatu in prahu naprej in naprej. Jaz, njih poveljnik, bi sedela na konju. Mudilo bi se tako, da bi ne bilo časa ustaviti se za požirek vode, če bi slučajno šli mimo vodnjaka. To smo videli vsak čas v vojni. Poslala bi jih v zakope, kjer bi opravile svoj posel uši in podgane. Tako daleč bi jih pripravila, da bi delali isto, kar so delali vojaki v zadnji vojni: Na kolena bi šli za košek kruha, pa travo bi jedli. Vse to sem videla na lastne oči.

Skozi vse to trpljenje bi jih peljala, gledala pa bi, da bi žive nazaj pripeljala, ker prepričana sem, da jih bo groza samo misliti na vojno, kaj še navduševati sebe in druge. Lahko, da bi bili potem še v korist človeški družbi.

Tako bi jaz napravila z vojnimi hujskači in profitarji. Vrnem bo čas, ko se bo svet iznebil takih trovov. Žena se bo začela

Newyorški župan F. H. La Guardia pozdravlja ženo Louisa Pearsona in njene otroke, ki so se naselili v novi stanovanjski hiši v Queensbridgu.

zavedati, da je ona tista, ki lahko olajša trpljenje in grozote. Žena rodi trpne. Ko se bo začela tega zavedati, bo to hud udarec in pogin krvososov in demagogov.—Lep pozdrav vsem naročnikom in naročnicam Prosvete.

Milka Babnik.

Malo zahvale

Sygan, Pa.—Naša vinska trgovatev je prav dobro uspela, tako da boljše skoro nismo mogli pričakovati. V enakih slučajih se vam še v bodoče pripravčamo.

Dolžnost nas veža, da se v imenu društva 6 SNPJ in gospodinjanskega odtaka vsem lepo zahvalimo. Posebno po moonrunskemu gospodinjanskemu klubu prav prisrčna hvala, ker so se udeležile v tako velikem številu, kakor tudi moškimi, ki so prav pridno obirali naše grozdje—in še kaj drugega... Torej vsem še enkrat najlepša hvala. Vašega poseta ne bomo pozabili. Pričakovali smo jih tudi iz par drugih krajev, toda jih ni bilo. Gotovo je bil kak poseben zadržek. Upam, da se boste pa drugič udeležili, to je 16. decembra, ko bosta ženski odtak in Prosvetna Matica priredila skupno zabavo—"polko-dance". Godba bo prav dobra za stare in mlade, da se bomo lahko počisteno naplesali. Tudi kranjskih klobas ne bo manjkalo. Torej se vam že sedaj pripravčamo in na svidenje v Syganu na 16. decembra.

Amalia Horvat,
predsednica gospodinjanskega odtaka.

Vsega bi bilo lahko dovolj

Hermine, Pa.—Ko sem bil na potovanju v okolici Imperiala, sem se namenil obiskati tudi znano družino Gorenc. Sicer sta bila prejšnji večer oba v Imperialu na odborovi seji gospodinjanskega kluba, toda ju nisem videl tisti večer, ker sem se razgovarjal po hišah. Nato mi je trgovatev John Erzen objubil, da me zapelje tja, ker je precej oddaljeno, kakor tudi k farmarju L. Kokalju.

Možje so bili na delu, ampak ženske so vseeno poravnale naročnino, čeprav ni še potekla. Mrs. Gorenc je kar sama ponudila za Proletarca in Cankarjev Glasnik za vse leto. Razume se, da je naročena tudi na dnevnik Prosveto. Ni samo naročena, marveč tudi čita vse tri liste, zato pa je tudi zmožna napisati kakšen dopis, kar je čitateljem znano. Je lahko vzgled drugim ženam, posebno pa tistim, ki pravijo, da delavska žena nima časa za čitanje. Pri njej sem v hiši našel vse snažno in vendar žena dobi čas za čitanje in včasih tudi za pisanje kakšnega dopisa.

Naj ponovno ponovim besede Mrs. Roosevelt, ki jih je izrekla pred nekaj leti po radiu in pripočela ženam, naj se zanimajo za ekonomska in socialna vprašanja, ker može same ne zmorejo izvršiti potrebnega preobrata. In preobrat nam je tako potreben v današnji družbi mehanične produkcije. Izvršiti ga ne more noben posameznik, ampak je delo vseh državljanov, ako hočemo ohraniti civilizacijo. Torej, žene, pomagajte svojim možem agitirati za boljše človeško družbo. Pojasnite svojim otrokom, zakaj ni dela, zakaj tava po cestah pet milijonov mladine med 16. in

25. letom starosti z dobro šolsko izobrazbo.

Statistike nam kažejo, ako bi bilo ljudstvo zrelo za preobrat, za obratovanje industrij s polnopravo, bi se produkcija lahko že danes dvignila na 150 milijard dolarjev letno, kar bi lahko prineslo vsaki družini pet tisoč dolarjev letnih dohodkov. In "možganski trust" trdi, da bi leta 1950 produkcija lahko dosegla 220 milijard dolarjev vrednosti, kar bi pomenilo, da bi lahko prišlo \$6666 letnih dohodkov na družino.

Statistika nam tudi kaže, da je bilo v 17. stoletju v Ameriki samo 57 iznajdb, v 18. stoletju 494, v 19. stoletju 2011 iznajdb. Zdaj pa patentni urad v Washingtonu vsak mesec izda povprečno dva tisoč dovoljenj.

K vsemu temu napredku smo pripomogli delavci, ki smo morali opravljati težka ročna dela za nizko plačo zato, da je bil na razpolago kapital za razširjanje in večanje naših industrij, za vzdrževanje in izboljševanje šol, za nove stroje in izboljševanje istih, sploh za gradnjo dežele.

Na primer leta 1898 ni v Ameriki naredil izpita še noben inženir. Tisto leto je pohajalo inženirske tečaje v tehniških šolah 12,000 do 13,000 študentov, leta 1933 pa že 60,000 do 65,000. In v istem letu jih je graduiralo 4000 z inženirskimi diplomami.

Amerika je leta 1929, ko so nam kapitalisti dovolili delati več kot začasno, producirala za 90 milijard dolarjev dobrin. To je več kot je produciralo 23 drugih industrijskih držav, čijih produkcija je znašala okrog tri milijarde manj v istem letu.

Tukaj hočem navesti samo en slučaj iz današnje mehanične produkcije. En delavec na primer naprede 1600 funtov preje na dan, kar zadostuje za 3000 srajc. Na leto, ako dela 300 dni, lahko producira blaga za 900,000 srajc. Poleg tega stroja je drug, katerega operira samo en delavec in napravi 400 kvadratnih jardov blaga. Ako bi vzelo na primer 10 jardov blaga za eno možko obleko, bi 20 tkalcev, ako bi delali po 300 dni na leto, lahko produciralo po dve obleki za 120,000 mož.

Tukaj sem navedel samo par primerov. In te statistike niso sem posnel iz kakšnega Ameringerjevega lista, marveč iz knjige "Is Plenty Too Much for the Common People?" katero je spisal George Kirkpatrick, ki je preminul leta 1937. On je bil profesor do 1902, potem pa se je posvetil socialistični agitaciji in vzgoji, na katerem polju je delal 35 let kot predavatelj in pisatelj. Bil je eden najboljših prijateljev pokojnega Evgena Debsa. Kirkpatricka smo imeli čast slišati pred 15 leti tudi v Hermineju.

Prej imenovano knjigo je nedavno izdala njegova žena Florence Kirkpatrick (Box 7, San Gabriel, Cal.) Trdo vezana stane en dolar, mehko vezana pa 75c—obsega 311 strani—poleg poštine. Lahko jo naročite pri njej, ali pa tudi pri podpisanim. Vam garantiram, da mi boste hvaležni, da vas opominjam na to knjigo. Iz nje boste spoznali, da je naša bodočnost lepa, ako odpravimo lenobo iz naših možganov. Pisatelj je zbiral podatke za to knjigo več let in bo delavci (Dolge na 3. strani.)

Kaj vse povzroči glavobol

Glavobol je poprej simptom kakor pa sama. So bolezi, kakor na primer nevroza, ki povzročajo neznosno glavobol, tako nik misli, da je obolel na možganih. Glavobol je lahko simptom kakšne možganske bolezni silno redek. Različne komplikacije sifilisa ali reumatičnega poretka povzročajo glavobol, včasih se pa tudi me mozeg. Vendar je treba kljub temu za glavobol iskati kje drugje, pa naj bo krvi ali krvnem obtoku, ali pa v kakšni motnji živčnega sistema.

Že votel zob, ki vas morebiti še boleti ni ne povzročiti neznosno glavobol. Zaradi bola največ trpijo slabotni ljudje.

Vsi ljudje niso enako občutljivi za glavobol. Dosti je odvisno od temperamenta. Motnervoznemu človeku povzroče neznosno glavobol, flegmatičnemu človeku niti najmanj na poti. Znano je, da so ljudje, ki imajo razvit sluh, okus in vid, zelo občutljivi. Bolj bodo trpeli zaradi pokvarjenega zrakor drugi, prostodušni ljudje. Ti imajo polna usta gnilih zob, pa ne čutijo nikobolečine, občutljiv človek bo pa nezno

Različni praški, ki jih jemljemo za glškodljivo organizmu. Niti najmanj ne prjo bolezi, temveč jo samo za nekaj časa še, zaduše opomine narave. Zjutraj pogosto nekoč spremlja gripa vnetje pljuč. To pa ker aspirini in drugi preveč hvaljeni priki spremljajo bolezen in zato telesna odpopusti. Treba bi bilo še povečati odporganizma, ne jo pa še slabiti z nepotrepraški. Mnoga, tako imenovana "specredstva za glavobol, so zelo škodljiva in niso brez nevarnosti.

Glavobol, ki ga povzroče sifilitične ali tčne motnje, se imenuje organski, drugifunkcionalen glavobol. Glavobol je pogomo simptom kakšne motnje: na primerzob, nakopičenja ušesnega masla, oteklinejih žlez, boleznih nosa, motnje v maternajajčnikih, motenj v slepem črevesju ali gbušnih organih.

Kakor že rečeno, je glavobol znak izrestanja krvi, krvnega obtoka ali živčnega ma. Slabokrvnost, povečano število krvlešč, previsok ali prenizek krvni pritisk, pčajjo močan glavobol. Glavobol, ki ga poslabokrvnost, je po večini nevarljignega dela, je zelo močan in se lokalizira na čelo, boljše zdravilo za te vrste glavobola je bna zraku in soncu, dobra hrana, sesta pred vsem iz jedi, ki vsebujejo dosti žrumenjaki, jagode, paradiznik in zelosploh. Poleg tega dobro vplivajo kopanumivanje v mrzli vodi, po čemer je treb dobro otreči s suho in hrapavo brisačo, doseže čim boljša reakcija.

Glavobol, ki ga povzroči visok krvni pima svoj sedež v zadnjem delu okrog glavsih pa v krogu okrog in okrog glave. Te glavobol je treba zdraviti s hrano, ki neje dosti beljakovin, to je mleko, sadje, njjava in dober kruh. Izogibati se je pa mesa, kave, čaja in kakoa. Večerja nastaja samo iz sadja. Paziti je pa treba vsem na dobro prebavo.

Največ glavobola pa nesporno povzročikri. Zaradi boleznih ledvic, jeter, želodčrev, mizlice in gripe, kakor tudi z uživanju, se v krvi nabira nečistoča in groznizama. V takšnem primeru je treba uhrano, ki ne vsebuje strupov. Delovanje boste olajšali s sadjem, zelenjavo in žitarVečerjajte sadje. Učinkom te hrane najpripomore hrana, ki smo jo navedli pri krvnosti.

Včasih pa kri navali v možgane. V temeru hladen obkladek na tilnik olajša tne, posebno z oblogo gorčice se dosežejo rezultati.

Ne nazadnje povzroči glavobol tudi radruge notranje motnje, v tem primeru je treba vprašati za nasvet zdravnika specialista.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 27. novembra 1919)

Domače vesti. Ludvik Medvesek, tajnik tva št. 5 SNPJ v Clevelandu, naznanja o sveti, da ne bo vzel rednega asessmenta kogar, kdor ne plača izredne doklade energlara za vojne sirote v starem kraju po št. družta.

Delavske vesti. Kritični momenti so prrudarski stavki. V West Virginiji nastopjaštvo in v Wyomingu je bilo aretiranih 6darjev, ki "nočejo delati."

Iz inozemstva. Socialistična volilna zmaitaliji raste; izvoljenosti je bilo 172 socialistov. **Sovjetska Rusija.** Kolčak je doigral s vojno v Sibiriji; boljševiki so ujeli nadaljnjegovih 20,000 mož. V Ukrajini so boljševiki okupirali 10 mest.

(Dolge iz prve kolone.)

razum med CIO in ADF. Lewis bi rad bil na čistem. Na drugi strani pa Rooseveltova ministracija pritiska za sporazum. Kako etLewis in Green politično in kakšni so odnmed obema in novodelsko vido, bomo razljali v prihodnjem članku.

Stefan Ousky, češkoslovaški poslanik v Parizu, s skupino čeških vojni veterani.

Lewis izpreminja taktiko

Liberalni magazin The Nation je 18. nov. objavil zanimiv članek, ki ga je spisal Herbert Harris. Clankar razpravlja o notranjih izpremembah v Kongresu industrijskih unij (CIO). Lahko se sklepa iz tega članka, da je zdaj v teku revolucija pri CIO, katere se pa vrši previdno, polagoma in največ za kulisami; v teku je nekrvava operacija in zdravnik, ki operira, je "doktor" Lewis. Operacija je v tem, da se izrežejo stalinovci iz vseh važnih in vplivnih mest in odborov pri CIO.

Harris našteva, kaj je že "doktor" Lewis dosegel in kaj namerna še doseči. Takoj po letošnji konvenciji CIO v oktobru v San Franciscu je Lewis izrezal znanega Bridgese, voditelja pristaniščnih delavcev na pacifični obali. Bridges bi bil rad kandidiral za enega izmed novih podpredsednikov CIO, toda Lewis je preprečil njegovo kandidacijo in atisnil njegovo območje na Californijo. Prej je bil Bridges direktor za vse pacifične države. Dalje je Lewis preprečil izvolitev Jos. Currana, voditelja mornarske unije in notoričnega stalinovca.

Ko se je Lewis vrnil s konvencije domov, je degradiral starega Johna Brophyja, znanega sopotnika. Brophy je bil direktor za organizatorične kampanje, zdaj je še nadzornik za nekatero manj važne lokalne kampanje, na njegovo direktorako mesto je pa bil imenovan Alan Haywood, bivši pokrajinski direktor CIO v New Yorku in znani nasprotnik stalinovcev, dočim je Haywoodovo mesto dobil Adolf Germer, znani socialist, katerega stalinovci prav tako ljubijo kakor žeblice v čevlju.

Germer je bil doslej pokrajinski direktor v Michiganu in njemu gre zaaluga, da je reducirai na impotenčnost več stalinovcev v Detroitu, n. pr. W. Mortimerja pri avtomobilski uniji.

Med štirimi novimi podpredsedniki, ki so bili izvoljeni v San Franciscu, so trije odprti anti-stalinovci, četrtemu je pa Lewis namignil, naj se čim prej poslovi od Browderjeve žlahte.

To je že lep uspeh. Kar je pri tem zanimivo, je to, da se to Lewisovo "čiščenje" vrši popolnoma po pravih in brez vsakega hrupa. Stalincem seveda ni prav, ampak do danes so tiho in nič ne obtožujejo Lewisa, da se je "prodal" Diesu in kapitalistom. Stalinovci so si namreč sami skuhali "zupo," katera jih zdaj peče po grlu. Da ima Kongres industrijskih unij vso oblast koncentrirano v predsedniku in nekaj članih ekskektivne, je to zasluga stalinovcev, ki so tako hoteli, da bodo lažje kontrolirali s pečico pristaveh veliko maso članstva—in zdaj jih njihov lastni stvor tepe in se mačučje nad njimi. Lewis nima posebnih težav; on, Hillman in Murray izvršujejo vso akcijo "čiščenja."

To je en faktor—notranja ofenziva proti stalincem—na katerega je Lewis mislil, ko je pred nekaj dnevi konferiral z Rooseveltom, kateremu pa ni dal zanesljivega odgovora. Roosevelt je hotel vedeti, kdaj se bosta CIO in ADF združila, da bo enkrat mir med organiziranimi delavci, toda—kot so poročali uradno—Lewis mu ni rekel nič pozitivnega. Z druge strani pa ve Herbert Harris povedati, da je Lewis odgovoril Rooseveltu, naj počaka do prihodnje pomladi in takrat bo CIO pripravljen na mir in skupno akcijo z ADF, karkoli že pride. Do takrat bodo stalinovci dobobra izrezani in tudi centralna blagajna bo v redu.

Kakor piše Harris, je blagajna—poleg stalincem—eden najtežjih notranjih problemov za Lewisa. Zadnje pomlad so se mirovna pogajanja z ADF razbila baš zaradi blagajne. Green je namreč zahteval pregled knjig obeh organizacij po nepristranskih računarnjih—Lewis je pa imel dober vzrok, da je ta pogoj odklonil. Dejstvo je bilo, da je bila blagajna v slabem stanju. Stavke in kampanje so sproti poarile vse. Na drugi strani se še niso unije CIO navadile točnega plačevanja asessmentov; dolg pri članstvu je ogromen. Vse to bell lasa Lewisu. Dokler torej ne bodo knjige v redu—da bo natančno črno na belem, kdo so člani in kdo niso—ne bo Lewis dovolil, da bi Green vtikal svoj nos v knjige Kongresa industrijskih unij. Lewis upa, da bo vse to urejeno do prihodnje pomladi in tedaj bo lahko komurkoli predložil računске knjige in seznam članstva.

To so nekateri razlogi, zakaj se zavlačuje spo- (Dolge v sednji koloni.)

Novice iz starega kraja

Slovenije

ČUDNO JESENSKO VREME NA GORENJSKEM

Radovljica, 26. oktobra.—Vreme v letošnji jeseni je izredno nestanovitno in muhasto. Skozi leto smo imeli najljepši, topel poletni dan. Kmet razmišlja, kaj bo najbolj potrebno, da izvrši, in načrt za prihodnji dan. Saj kmeti trajajoče deževje zadržujejo vse kmečko delo. Kdor ni pripravljen, se mu je primerilo, da jo je moral pustiti nesegneto, ali celo zloženo v kupe. Kmeti so otavo posušili v kozolcih. Kako manjše delo se izvrši nekaj lepih urah.

Jutri bo treba spravljati drva iz gozda. Nič ni redkega, da zapade v oktobru sneg. Večina rešuje krompirja in korenja je še v zemlji. Komaj, da je pospravljeno snega in pesa. Kaj bo s steljivo, kaj se bo osušilo odpadlo listje in kaj ga bomo spravili?

Ko kmet tako ponosi razmišljanje, kaj bo pričel prihodnje jutro, pa se že zabliska. Kmet ne verjame očem. Saj so zvečer, ko je legel k zasluženemu počitku, videli zvezde. Kar ni verjel, mu potrdijo ušesa. Za bližnjico, mu potrdijo ušesa. Za bližnjico, mu potrdijo ušesa. Za bližnjico, mu potrdijo ušesa. Za bližnjico, mu potrdijo ušesa. Za bližnjico, mu potrdijo ušesa.

Sana je bila konec septembra, toda slana ni prav nič izpremenjena. Ostal je zelen do sredi oktobra. Kar ni se hotel pobarvati. Kar naenkrat, ko je po hudi odjugi spet posijalo sonce, prav tako toplo kakor sredi poletja, se je gozd prebarval v enem dnevu in to brez slane.

Gozd je bil oblekel divno jesensko obleko, toda še nobeno leto ni tako kratko dobo kakor leto. Druga leta potrebuje gozd, preden se prebarva in odpade listje, po celih 14 dni in še več. Letos je trajala doba, ko je sledeč gost zeleno poletno obleko, do tona, ko je hitel sleči pesno jesensko oblečko, komaj tri dni. Gozd se je prebarval in že ni tudi odpadalo listje. Skoraj naenkrat. Medtem pa se je menjavalo vreme, deževje in spet toplo poletno sonce. Listje se je kar vsipalo z drevoja. Pred nekaj dnevi še zelen gozd, že je delno stezati gole roke v otožno, sivo jesensko nebo.

Kmetje so se pomenkovali, kaj kmeti naj to pomeni. Mnogi so trdili, da to obeta sneg. Drugi pa, da bo po hudi odjugi nastopilo stalno, lepo jesensko vreme.

Zaenkrat so imeli prav prvi. Spet je pričelo deževati in toplo deževje se je ohladilo tekom noči. V nedeljo zjutraj pa so priležalo med dežjem prve snežinke v dolini. V višinah nad 700 m pa je medlo kakor v najhujši zimi in zapadlo kakih 10 cm snega. Ko pa se je zjasnilo, je bilo toplo in prijetno, kakor da se ni nič zgodilo. Kmetje se tolažijo, da se bo zljaj, ko je po visokih planinah sneg zapadel na debelo, vreme vendar enkrat ustalilo in bo le mogoče nekaj še narediti, kar je prej zadrževalo neprestano deževje.

Smrt v Dravi

Maribor, 26. oktobra.—Usodna nesreča se je pripetila pri duševnem mostu. Smrtna žrtev nesrečnega naključja je postal 25-letni delavec Janez Zelenko, doma iz Podvincov pri Ptuju.

Dupleški most zdaj popravljajo. Pri popravilnih delih je bil med drugimi zaposlen tudi Janez Zelenko. S pomočjo vrvi, napeljane preko škripčevja, se je spuščal v globino. Na vrvi je bil pritrjen tudi tram, ki ga moral Zelenko spodaj uravnati. Nenadno pa se je vrv utrgala, nesrečni Zelenko je padel v Dravo. Klical je na pomoč. Njegovi tovariši so takoj hiteli po pomoč. Zelenko pa ni znal plavati. Še trikrat se je dvignil nad dravsko površino, nakar ga je zagrabil Drava.

Madrina se spet pridno ženi

Zagorje ima letos svojo noč. Kakršne ni v drugih krajih. Skoraj vsakdo, ki je zaposlen pri rudniku, želi imeti svojo hišico, pa četudi strada z dru-

žino vred. Prav tako je z ženitovanjem—kar po 15 parov in še več jih zdaj ob nedeljah vržejo z lece. Toliko parov že dolgo ni bilo oklicanih. Vendar vsi zakonci željni ne pridejo na svoj račun. O tem nam zlasti govori naslednji dogodek:

Tone je imel trden namen in je tudi vse pripravil, da povede izvoljenko pred oltar. Naenkrat pa se je dekle premislilo. Vseč ji je pač bil drugi ženin in se je z njim poročila. Težak je bil udarec za zapuščenega fanta, še posebejno hudo mu je pa bilo, ker so ga tovariši zbadali, kjerkoli so ga srečali. Pa je Tone sklenil, da se maščuje. Ko se je v nedeljo popoldne peljala njegova bivša izvoljenka z ženinom v kočiji z gumijastimi kolesi k poroki v cerkev in nato v gostilno na gostijo, je zapuščenemu fantu zavrela zaljubljena kri. Maščevanje ni bilo naperjeno proti novemu zakonskemu paru, marveč je bilo čisto svojevrsno. V bližini gostilne je pričel fant trgati late iz vrtno ograje in razbijati, kjer je le videl kaj pribitega. Razsajal je tako dolgo, dokler ga niso ukrotili. Medtem ko bo njegova izvoljenka zdaj uživala medene tedne, bo pa moral Tone delati pokoro za škodo, ki jo je napravil gostilničarju, in si ohladiti razburjeno kri.

UMOR V KOBILAH NEPOJASNJEN

Novo mesto, 26. oktobra.—Pred senatom okrožnega sodišča, ki mu je predsedoval sos. Durini, prisedniki pa so bili dr. Petashe, Pakiž, Meršol in Logar, se je danes govorjara 31 letna Justina Vrstovškova, delavka iz Brezovske gore pri Leskovcu, obtožena umora posestniškega sina Jožeta Kranjčeviča, ki ga je v noči na 15. julija nekdo v Kobilah pobil s sekuro tako, da mu je zdobil levo senenico, kar je povzročilo krvavičev v možganih in je Kranjčevič še istega dne umrl za otrpnjenjem možganov.

Obtožba je navajala med drugim: Pokojni Jože Kranjčevič, ki je bil sin bogatih kmečkih staršev—njegova mati, ki ji je lani umrl mož, gospodar na dveh gruntih, enega izmed katerih naj bi v kratkem 30 letni Jože prevzel—je imel ljubavno razmerje z Justino Vrstovskovo, a je mati tej zvezi na vso moč nasprotovala. Usodnega večera si je Jože, ki je zaradi vročine rad poletel spal na prostem, pripravil ležišče pod kozolcem, ki ga je njegova mati nedavno s posestvom vred kupila na dražbi od sosedu Martina Božiča, čeprav je ponavadi sicer spal pod domačim kozolcem, ki stoji blizu hiše, ali pa na zidanici. Ta večer je imel sestanek z Vrstovskovo in skupaj sta šla leč pod kozolec. Nekaj ur pozneje je bil Jože umorjen.

Ker je mati sinu na vso moč

branila zvezo z Vrstovškovo, on pa se je v 10 letih ljubavnega razmerja vendar neločljivo navezal nanjo, sta skupaj skovala načrt, kako bosta mater ukanila. Ona da bo šla za nekaj časa v Zagreb, obenem pa raznesla govorice, da je odšla v Ameriko. Ko bo Jože prevzel posestvo, pa se bo vrnila, da se zameta. Otega večera sta v bližnji zidanici najprej popila malo vina, okrog 23. pa sta legla. Ker je bilo mnogo komarjev, jo je Jože poprej še s svojim klobukom pokrtil čez obraz. Utrujena sta takoj zaspala. Iznemada pa—tako je Vrstovškova pozneje pripovedovala—jo je iz spanja zbudil zamolkel udarec, obenem pa je Jože zastokal. Ko je planila pokonci, je še opazila senco, ki je odbežala od Jožetove glave, a ko je segla po njegovem obrazu, je začutila toplo kri. Začela je klicati fanta, a ko se ji ni odzval, je stekla do najbližje hiše, do Božičevih, in sklicala ljudi.

Podrobne poizvedbe orožnikov so navajale, da se je razmerje med obema zadnji čas precej ohladilo in da je od časa do časa prihajalo med njima do velikih nesoglasij, zlasti odkar je kazalo, da se Jože utegne poročiti z Marijo Tomažinovo, ki ji je bila mati naklonjena. Še bolj kakor te okoliščine pa je utemeljevalo sum proti Vrstovškovi dejstvo, da je bila kakšnih 50 metrov od kraja zločina in grmovju najdena sekira, s katero je bil umor izvršen. Bila je to sekira, ki so jo Božičevi Vrstovškovi večkrat posedili in jo je imela na svojem domu tudi zadnji čas.

Vse zaslislane priče so na razpravi izpovedale, da je bil pokojni Jože Kranjčevič dober in pošten fant, a tudi o obtoženci so potrdile, da mu je bila vseh 10 let vdano in zvesto dekle. Zagovornik Vrstovškove dr. Josip Trošt je dokazoval, da so Božičevi pred nameranim odhodom Vrstovškove v Zagreb prišli po pehar, ki si ga je bila izposodila pri njih, in bi bili pri tej priliki gotovo zahtevali tudi vrnitev sekire, če bi bila v resnici pri nji. Priča Elizabeta Sirotkova je izpovedala, da ji je Vrstovškova še malo prej obširno pripovedovala o načrtu, ki sta ga skupno zasnovala z Jožetom, da bo hlinila odhod v Ameriko, kakor hitro pa bo Jože grunt prevzel, se bo vrnila, da se poročita. Branilec je dokazoval, da je bil smrtni udarec bržkone namenjen Vrstovškovi, a ker je imela obraz pokrit z Jožetovim klobukom, jo je napadalec zamenjal z njo.

Sodišče je Vrstovškovo na podlagi § 280 kp. oprostilo vsake krivde in kazni in jo takoj spustilo na svobodo.

Spopad pred Chryslerjevo tovarno

Detroit, Mich., 25. nov.—Dva policija in šest delavcev je bilo ranjenih v bitki pred Chryslerjevo tovarno v Hamtramcku, ki je zaprta, odkar je nastal konflikt med avtno unijo CIO in kompanijo. Bitka se je pričela, ko je skupina 75 stavkoizkazov skušala udreti v tovarno, nakar so jih pikenili napadli s kame-njem.

Železo—bogu Marsu posvečena kovina

V zadnjem času se mnogo piše o surovinah. Predvsem seveda o tistih, ki so važne za vojno. V prvi vrsti so to nafta, železo, premog, konoplja, bombaž, baker, celuloza, svinec, živo srebro, pirit in druge. Države, ki se med seboj vojskujejo, so si že nekaj let pripravljale velike zaloge tega materiala in v kolikor ga niso vskladile, so si vsaj zagotovile izvire, ki so jim tudi v primeru vojne na razpolago.

Železo je povsod

To nenadomestljivo kovino so že pred dvema tisočletjema poznali in s pridom uporabljali za izdelovanje orožja. Železo ni redka kovina. Po vsem svetu je razširjeno in malo je držav, ki ne bi imela železnega rudnika. Po Sloveniji so še sedaj vidni ostanki starih, primitivnih rimskih plavžev. Gorenjska je od nekdaj bila železarska dežela. Prav tako Koroška. O tem pričajo tudi mnoga krajevna imena. Toda čeprav je narava obdarovana z železnimi rudami ves svet, ni bila povsod enako radodarna. Kraška in apnenčasta tla, ki so valed pomanjkajna vode in flore itak obsojena na revščino, niso med tistimi srečnimi, v katerih notranost bi prodiral rudar s svojim kladivom in dinamitom, da bi izkopaval železno rudo, pa naj bo to pirit, magnetit, limonit, ali katerakoli že.

Redki so bogati rudniki

Lov na železno rudo je pričel v polovici prejšnjega stoletja, ko je mladi Anglež Bessemer izumil postopek za hitro pridobivanje prvotnega želeka. Tedaj so začeli povsod kopati in riti v zemljo, da bi odkrili njena železna bogastva. Kmalu se je ugotovilo, da ga bodo le nekateri države deležne v izrednem izobilju. Med te spadajo še vrsto Francija, Nemčija, Anglija, Belgija in Rusija. Nemčija na celini prednjači s svojim bogastvom, ki ga je še pomnožila s prisvojenjem Avstrije, Češke in Poljske. Toda, kar je danes posebno važno, Nemčija železa nima sama dovolj. Premoga — da, a železa še daleč ne. Celotna nemška industrija ima za temelj železno industrijo, ki se je povzpela v naglem tempu do izredne moči. A železa vendarle primanjkuje. Tisoč ton surovega želeka pridelajo na dan nemške visoke peči. 200.000 delavcev je zaposlenih v železni industriji, od teh okoli 120.000 samo v Kruppovih tovarnah. Če upoštevamo še vse druge gospodarske obrate Nemčije, ki so s to industrijo v zvezi, najdemo, da nemško železo preživlja blizu pol milijona ljudi.

Važne so primese

Dobra železna ruda ima malo takih primesi, ki povzročajo krhkost in neuporabnost surovega železa. To so predvsem fosfor, žveplo, silicij in mangan. Te primese ostanejo tudi po topljenju rude v visoki peči in tam se jim pridruži še ogljik. Prava harmonija med temi dodatki je za kakovost železa odločilnega pomena. Zato so slednji po topljenju v visoki peči podvrže postopku čiščenja, t. j. predelavi surovega železa v jeklo.

Danes se stavijo na jeklo izredne zahteve. Cev puške, strojnice ali topa mora imeti posebno odpornost. Začetne plošče na vojnih ladjah, utrdbah, tankih, oklopnih vlakih morajo biti čimbolj neprobodne. Hitra rotacija avionskih motorjev postavlja v pogledu materiala take zahteve, da bi bile prav gotovo nerešljive, če ne bi poznali primesi, ki jeklo oplemenjuje. In v današnji vojni igrajo te primese prvovrstno vlogo. Naj jih kar naštejemo: nikelj, mangan, kobalt, volfram, vanadij, titan, krom, molibden, in v čigavi posesti so? Večinoma v angleški. Niklja imajo Nemci nekaj tudi sami. Mangana in titana tudi. Toda ostalih kovin nimajo in to bo povzročalo velike težave pri izdelavi orožja v poznejših letih vojne, ko bodo zaloge izčrpane. Brez kromovanadljevega jekla in mitaljezov. Brez kromovega jekla ni dobrih

topov in oklopov na parnikih. In tega imata zapadni zaveznici: Anglija in Francija v izobilju. Nemčija je navezana na uvoz železa in dodatov. Pomagajo si tako, da zbirajo odpadke in rjaveče železo. Nekaj je to, toda ni vse.

Danes Amerika gospodari tako v pogledu dobivanja ruda kot izdelovanja plemenitega želela. S svojimi 60 milijoni tonami surovega železa letno nima skrbi, da bi jo Evropa dohitela. Glavna evropska produkcija je bila v Posaarju. Sedaj je nevarnost, da bo ta industrija vsled bližine fronte paralizirana.

Jugoslavlani so tudi bogati

Jugoslavija je balkanska država. V metalurški industriji vladajo balkanske, t. j. take razmere, ki jih malokdo razume. Železa imamo dovolj. Ogromni skladi železne rude bi nam nudili možnosti silnega razvoja kovinarstva, če bi bilo gospodarstvo drugače pojmovano. Toda neprestano poudarjanje agrarnega obraza naše države je povzročilo, da smo v pogledu predelovanj lastnih rud še zelo daleč od tiste stopnje, ki bi jo bili morali že zdavnaj doseči. Šele v zadnjih treh letih beležimo v tem pogledu napredek. Bosanski rudniki železa zalagajo železarno v Zenici, ki postaja center naše težke industrije. V pogledu kvalitativnih izdelkov pa prednjačijo Jesenice, na katere nam "naklonjeni" tuji tako sumljivo prijazno gledajo.

Tudi kroma, ki ga je v Evropi kaj malo, imamo več ko preveč za domačo uporabo. Prav za prav ga doma sploh ne rabimo, ker je le velika industrija v stanju konsumirati kromovo rudo. Naš krom gre do zadnjega grama v Anglijo in tam kot dodatek želeka štiti vojne ladje kraljevskega britanskega brodogojstva pred izstrelki sovražnih topov.

Mangana nam tudi ne primanjkuje, čeprav ga zelo slabo izkoriščamo. Drugih surovin, ki bi služile kot dodatek jeklu pa nimamo. Pa jih tudi ne bi mogli uporabiti, kajti vsa naša industrija uporabi kvečjemu nekaj sto ton plemenitega želeka, v katerem je po par tisoč kilogramov vanadija, volframa, kobalta in drugih primesi.

In izgledi vojskujoh se držav?

Nemška v ojaška doktrina predvideva takozvano totalitarno vojno. To je sodelovanje vsega prebivalstva pri stoprocentnem izkoriščanju možnosti, ki jih nudi moderna vojna tehnika. V tem duhu je Nemčija poskrbela, da bodo ženske in otroci zamenjali za fronto sposobne moške po tovarnah, v kolikor za delo niso potrebne neke kvalifikacije. Isto na poljih in v rudnikih. Ta zamenjava lahko deloma zavre reden potek dela na plavžih, v rudnikih in metalurških obratih, iztirila ga pa gotovo ne bo, ker se je država na vse eventualnosti že dolgo pripravljala. Glede tehnične strani je Nemčija torej brezdvomno dobro pripravljena. Druga stran vprašanja pa je gospodarstvo. Ali ima Nemčija dovolj surovin in ali jih bo mogla dobaviti v kolikor jih nima? Železne rude Nemčija nima dovolj. Bivši nemški rudniki in plavži, ki so bili med vojno ob frontah, pa zato niso bili izrabljeni, ker so pripadali francoskim in nemškim lastnikom in dobavljali material tako Francozom kot Nemcem, so sedaj v francoski oblasti. Alzacija in Lorena s svojim neizmernim železnim bogastvom in tehničnimi napravami, ne moreta biti nadomeščeni s pripajanjem novih držav. Nemčija je danes v stanju pridelati okoli 20 milijonov surovega želeka, za to množino pa nikakor nima potrebnih surovin. In nima jih od kod dobiti, tako, da more njena produkcija biti zadostna kvečjemu za potrebe v mirnem času, ne pa v vojni. Še v težjem položaju je s primesi, ki jih mora vse upoštevati. Razumljivo je torej, da je uporaba železa v Nemčiji racionalizirana do skrajnosti. Blokada s strani antante onemogoča dobavo feromangana, terokroma in drugih polysurovin, neobhodno potrebnih za vojne tanke, in v tem je razlog, da Nemčija zagotavlja nevtralnost državam, od katerih bi event. mogla kaj dobiti. Edinole Rusija s svojimi neizmernimi zalagami lahko pomaga v tem po-

Holandska vojaka na straži na poplavljenem ozemlju v bližini nemške meje.

gledu Nemčiji in pri razgovorih v Moskvi je brez dvoma bilo veliko govora o jeklu.

Francija in Anglija sta zavezani s surovinami, imata pa tudi možnost dobave v USA, južni Afriki, Indiji, Indokini, na Kitajskem, v Belgiji, Švedskem, tako, da glede materiala nimata nikakih skrbi.

Iščejo se nadomestki

Naravna posledica pomanjkajna železa v Nemčiji je poslabšanje materiala v tistih proizvodih, ki ne morejo biti prvovrstni. Za tem pa iskanje nadomestkov. Tu se je vsekakor postavila nemška kemična industrija. Veliko nadomestkov za železo je že sestavljenih in se v ogromnih množinah tudi že praktično uporabljajo.

Značilno za vsa ta nadomestila je, da so neprimerno dražje kot železo, pa vendar se je biliket odlično vpeljal v mnogi artikli. Celostavni deli strojev so izdelani iz bikelita, ki ga dobivajo iz premnogih destilatov. Za ležaje uporabljajo steklo. Za one kovinske dele, ki ne prenašajo tako velikega teže, pa zlitine aluminija. Te so posebno cenjene, ker ima Nemčija aluminijevih, berilijevih in magnezijevih rud dovolj.

Ce se vojskujoh države ne bodo pomirile, bo pri zmagi odločevala gospodarska vztrajnost. S primanjkovaljem železa tejal ali oni strani bo zmanjšana kvaliteta orožju in s tem udarna moč armade. Seveda pa tudi v tem pogledu niso mogoča nikak preročavanja. B. S.

Italija sklenila pakt z Ogrsko

Rim, 25. nov.—Sklenitev novega trgovinskega pakta med Italijo in Ogrsko je bila sinoči naznanjena. Pogajanja so trajala več tednov. Poročilo iz zanesljivih virov se glasi, da bo Italija povečala trgovino z Ogrsko na račun Nemčije. Naciji se je jezilo na Rumunijo, ker je zavrnila njih zahteve, in zdaj se bodo jezili tudi na Ogrsko, ker je sklenila pogodbo z Italijo.

Zasedanje angleškega parlamenta pretrgano

London, 25. nov.—Zasedanje parlamenta je bilo začasno pretrgano. Naznanilo se glasi, da se bo obnovilo 28. novembra z debato o vseh fazah vojne. Možnost je, da bo parlament zboroval za zaprtimi vrati in to prvič po svetovni vojni. Razprava se bo nanašala na vprašanja glede zalaganja armade v municijo in drugim bojnim potrebščinami.

Angleži izpustili ameriški parnik

New York, 25. nov.—Ameriški parnik Scanpenn, katerega so Angleži zasegli in držali 27 dni, je bil včeraj izpuščen. Parnik je bil na poti iz New Yorka v Bergen, ko so ga ustavili Angleži v svrhu preiskave, da ugotove, ali vozi kontrabant.

Ameriška poslanika pozvana domov

London, 25. nov.—Joseph P. Kennedy, ameriški poslanik v Londonu, je dobil poziv od državnega departamenta, naj se vrne domov k posvetovanju. Slični poziv je dobil Joseph E. Davies, poslanik v Rimu. Oba bosta odpotovala domov 3. decembra.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

stvo temu pogumnemu borcu za boljše človeško družbo lahko hvalno za to njegovo zadnje delo, katerega je uredila in izdala njegova žena, Vsaka delavska družina ali posameznik, ki je zmožen angleščine, bi jo moral imeti in prečitati. Knjiga se lahko dobi tudi pri državnih organizacijah socialistične stranke.

Da se spet povrnem k mojemu potovanju. Hvala mr. Erženu za sprejem in vozino na farne, kakor tudi vsem drugim, ki so mi šli na roko zadnjih par tednov.

Tonetu Zidanšku pa naj v odgovor rečem to, ako bi ne agitiral s političnimi članki in odpirali oči delavstvu, bi kmalu amanjali tudi klobas in vsega, kar ljudje radi uživajo, ker kapitalisti se ne dajo nič več kolikor morajo. To se pravi, da so delavci kos svoji nalogi le, če so dovolj izobraženi in organizirani, da se jim zoperstavijo. Anton Zornik, 87.

Ameriška prekomorska zračna pošta še deluje

Chicago. — Čikaški poštar Ernest J. Kruetgen je te dni pojasnil na mnoga vprašanja, da ameriška zračna pošta med Združenimi državami in Evropo redno posluje. Letalo gre dvakrat v tednu iz Amerike v Lisabono na Portugalskem in nazaj. V oktobru je letalo preneslo povprečno 2500 funtov pošte v tednu in v novembru je enkrat neslo 2318 funtov pošte. Računa se 40 pisem na funt in po tem računu je šlo 92.720 pisem na tistem poletu. V Lisaboni dobi ameriško pošto letalo zvezo z italijansko zračno pošto, katera prevzame ameriško pošto za Španijo, Italijo in za dežele na oni strani Italije, vključivši Afriko in Azijo. Ameriška pošta, ki je namenjena za zapadno Evropo, se pa prevaža v vlakih. Ameriška zračna pošta je varna in redna, zato se je lahko poslužil vsakdo, ki ima sorodnike v Evropi, katerim bi rad hitro poslal božične pozdrave v pismu ali na razglednici.

Zena ruskega komisarja izgubila pozicijo

Moskva, 25. nov.—Edina sovjetska komisarka, Pavlina Zemžučeva, žena premijera in zunanje komisarja Molotova, je bila razrešena službe kot komisarka ribiške industrije. Uradno poročilo pravi, da bo dobila drugo pozicijo. Ona je bila pred leti načelnica ruskega kozmetičnega trusta. Takrat je obiskala London in New York, da se seznanji s kozmetično industrijo v Angliji in Ameriki.

Potres uničil šest turških vasi

Ankara, Turčija, 25. nov.—Potres je razušil šest vasi v pokrajini Anatoliji. Osemnajst trupel žrtev potresa so doslej potegnili izpod razvalin. Sodiijo, da je bilo več ljudi ubitih. Vlada in Rdeči križ sta takoj priskočila na pomoč z živili, kateri in zdravili. Več tisoč ljudi je brez strehe.

Najzanimivejše dnevene delavske vesti so v dnevniku "Prosveta." Ali jih čitate vsak dan?

Holandska kraljica Viljemina in belgijski kralj Leopold, ki sta apelirala na zavojevane države za mir.

LJUBEZEN NA PRVI POGLED

Spisal FRANK KROLL

To želi storiti zato, ker vidi, da ga ljubi. Ona je obotavljaje privolila. Ponovila sta obljubo, da se ljubita in spet sta se znašla v objemu poljubov . . . Mimi je bila prepričana, da bo njune ljubezni vešela tudi njena mati, saj je John pošten človek, mlad mož, ki jo resnično ljubi in ona je neizrečeno srečna. John je razumel njeno srečo in ni mu bilo težko, vprašati jo, če hoče postati njegova življenska družica, četudi je še malo prej mislila, da bi bilo tako vprašanje prehitro in neumestno, ker ga sploh še ni mislil zastaviti. Prišlo je kar tako samo od sebe, s tako naravno lahkoto, da se niti sam ni zavedel kako. Mimi je z ženskam prirojeno sramežljivostjo nežno privolila in v tistem hipu se je znašla v njegovem vročem objemu. "Ljubim te," sta si zatrjevala drug drugemu v tem presrečnem momentu.

John je opazil, da so se Mimi orosile oči, a to le od veselja. Poljubil jih je in čutil, da ga Mimi resnično ljubi. Zagotovil jo je, da ji je pripravljen pomagati v vseh slučajih. On bo njen zaščitnik in dobrotnik v vseh ozirih. Ne bo dovolil, da bi trpela pomanjkanje.

Mimi se je zdelo, kakor da se bi bila znašla v objemu največje sreče. Počutila se je kakor prerojena. Njeno telo je drhtelo, lica so ji gorela in njene vabljive ustne so pričale, da je zadovoljna. Čutila je, da je najsrečnejše bitje v Buttu. In prišlo je tako nenadno, nepričakovano, a tem bolj razveseljivo.

Mati se ni vrnila in mlada zaljubljenca sta nadaljevala ljubezniv razgovor. Pravila sta si o svoji preteklosti. Pred par meseci ji je dvoril neki petindvajsetletni mladenič. Postaven dečko je bil, a rad ga je pil, in to ji je bilo nezno. Pijancev ne more prenašati.

Mimi je stopila na verando, da vidi, če se mati že vrača. Res, prihajala je in Mimi jo je veselo sprejela ter ji povedala, da se je bala, ker je ni bilo toliko časa, a vrata je pustila odklenjena.

"V trgovini sem se zamudila z znakmo," se je opravičevala mati. "Čigav pa je tisti lep avto pred našo hišo?" je naglo vprašala.

Mimi je bila v zadregi.

"S tem avtom me je pripeljal domov mlad gospod, ki sedaj čaka v hiši, da ti ga predstavi," je dejala Mimi in pomagala materi odnesti kupljene potrebščine v hišo. Mati je bila v skrbeh in vesela obenem, kajti takoj si je mislila, da mora biti nekdo premožen, sicer bi ne imel takega avta. Čim sta v kuhinji odložili zavoj, sta stopili v prednjo sobo in Mimi je brez obotavljanja materi predstavila mladega tujega moža, povedala njegovo ime in mati ga je zaskrbljeno pozdravila.

Gospe Obrien — Mimi materi — je John Dorn bil na prvi pogled všeč. Uljudno se je oprostila in odšla v kuhinjo pripravljati večerjo. Ze dolgo ni a takim veseljem razvijala zavojev in pristavljala loncev na štedilniku kot tisti večer. Podzavestno je čutila, da je novodollec kakor nekakšen stalen gost, tako črnač se ji je zdel. V tistem hipu pa je slišala, da se John posavlja in brž je stopila v prednjo sobo ter ga povabila, naj počaka večerje. Dorn je z veseljem ponudbo sprejel, Mimi pa jo je ne malo iznenadila in obenem veselo presenetila, ko ji je veselo naznanila, da John bo odšel še večkrat pri njih večerjat.

"O, seveda, seveda, zakaj pa ne," je v zadregi dejala mati in veselo odjadrala v kuhinjo, vmes pa razmišljala Mimine besede, "da bo večkrat pri njih večerjat." Kako neki ji more a tako gotovostjo pred tujim človekom kaj takega naznaniti!

Mimi je ostala v sobi sama z Johnom. Veselo sta se razgovarjala in si pripovedovala, kako bo v bodoče, kako se bo njuno življenje namah spremenilo, kako srečna sta, da sta se srečala — in na prvi pogled oba tako vroče zaljubila. Končno sta sklenila, da gre Mimi takoj k materi in ji pove vse, čisto vse, pa naj se zgodi kar hoče.

Dolgo sta se z materjo pogovarjali med pripravljanjem večerje, John pa je listal po revijah in skušal ujeti kako besedo, a ni ničesar razumel. Govorili sta v njemu neznanem jeziku. Čim se je Mimi vrnila, jo brž vprašal, kakšen jezik govorita medseboj in Mimi mu je povedala, da njena mati z njo najraje govori v stari irščini, ki jo njena mati najbolj ljubi, zraven pa ju nihče ne razume, kaj in o čem govorita. Njena mati je namreč irskega

pokoljenja in njen oče je bil angleškega rodu. Pri tem ji je John povedal, da njegova mati je bila nemškega rodu, oče pa francoskega, zato zna on tudi nekoliko francoski.

Spet je Mimi izginila v kuhinjo, John pa je razmišljal o bodočnosti, delal načrte in zidal gradove. Počutil se je neizrečeno srečnega. Saj je šlo vse tako naprej, kakor bi čital kakšno povest. Storil bo vse, da bo njegova Mimi srečna in zadovoljna. Skrbel bo zanjo in za njeno mater. Nekaj prihrankov ima in dobro delo tudi. Nobenega vzroka ni, da se ne bi mogla njuna sreča stopnjevati, zlasti zato, ker se oba ljubita, resnično ljubita. Te in take misli so se podile, medtem ko se je spet vrnila Mimi in sedla poleg njega.

"Večerja bo kmalu gotova," je dejala. "Neizrečeno srečnega se počutim v tvoji bližini," ji je zašepetal John.

"Jaz sem srečna," ga je zagotovila ona, "le nekaj me teži . . ."

"Kaj neki? Povej mi in skušal bom razrešiti."

"Mati me je vprašala, kdo si, od kod prihajaš, s čim se ukvarjaš — ali se morda nisem prenašla? Materina skrb je upravičena, kajti najino znanje je tako kratko, pa ji je težko razumeti . . ."

John se je polagoma nagnil k nji in jo nalahno poljubil. Tudi on se je zavedal materine upravičenosti o dvomu; kako, kaj in kdo je on, kakšne namene ima; je pošten, ali resno misli. Ta dvom je popolnoma na mestu, zato je njegova dolžnost, da prepriča njegovo izvoljenko in njeno mater, ki zna iz skušenj bolje razsojati, ki lahko umljujejše rabi vsakdanjo pamet, saj gre za srečo njene lastne hčere in nje same.

"Povedal sem, da sem zastopnik družbe pralnih strojev. Potoval sem iz kraja v kraj, tukaj pa sem imel največ sreče s prodajo in pa v tem — da sem našel tebe," se je ponovno izpovedal John, po kratkem presledku pa dostavil: "Splošne razmere so boljše, več mladih parov si ureja domove, vse to pa pomeni zame več prilike za boljše trgovino. Družba mi odkaže kraj, v katerem delam, potem pa spet drugega . . ."

"Kaj potem?", ga je vsa zaskrbljena vprašala Mimi.

"Potem je treba naprej —"

"In tako se boš nekega dne poslovil od mene," je žalostno dostavila Mimi.

"Ne, ne!" jo je naglo prekinil John. "Kamor bom šel jaz, tja boš šla tudi ti. Ako pa se ti to ne bo dopadlo, bom pustil to službo in dobil drugo, da bom ostal stalno v enem kraju."

"Mati mi je zabičala, da potovalnega zastopnika nikakor ne smem vzeti," je John sam pri sebi poraženo računala, da mu bo odgovorila Mimi po materinem naročilu. Pa bo odgovoril: "Kakor sem rekel, službo si lahko preberem, tako da bo obema všeč." Tako so Johna mučile misli, do je Mimi spet odšla v kuhinjo, nato se pa takoj vrnila in mu veselo naznanila, da je mati zadovoljna z njim in z njegovo službo. John je bil ves srečen od prevelike radosti.

Roka v roki sta John in Mimi stopila v jedilno sobo, kjer je že čakala pripravljena večerja. Mati je prinesla zadnjo skledo dišeče jedi in vsi trije so posedli okrog mize. V tistem hipu je nekdo priropotal čez verando skozi prednjo sobo in preplašeno obstal sredi vrat jedilne sobe. Bil je to devetletni deček, ki je ob prizoru obzirnega trojice obrtnel. Mimi je takoj opazila dečkovo začudenje in brž Johnu pojasnila, da je to njen bratec Tony, s katerim sta si segla v roke in se prijazno razgovarjala.

"Lep dan je bil danes, ali ne, mister?" je povzel Tony.

"Izredno lep, o čemer sva se še posebno pričlala midva z Mimi," ga je zagotovil John.

"Kje pa si bil tako dolgo, Tony?" ga je malec karajoče vprašala Mimi.

"Žogo smo bili in se igrali."

"Rad igraš žogo, kajne?" je dostavil John.

"Pa še kako — pa vi, radi igrate žogo in gledate igre?"

"Da, to mi je v veliko zabavo."

Mati je medtem odšla v kuhinjo in se vrnila s Tončkovo večerjo, ki jo je postavila predenj. Tonček se je materi zahvalil in jo poljubil, ona pa ga je pobožala po skuštranih laseh.

(Dalje prihodnjic)

Najlepša ljubezen

Zmedeni občutki Jany Oustove so se z njeno vročino le še zvišali. Čeprav bi morala ležati še dan ali dva, je vstala in se opotekala po sobi. Zakaj danes se sestane z Maksimiljanom Bewdom. Prvič. Tega ne sme zamuditi. Tudi če bi morala umreti na stopnicah njegove terase. Ali je sploh bila bolna? Bila je bolna od njegovega vabila. Če so ženske bolne, je temu le redkokdaj vzrok resnična bolezen.

Po cele dneve Jana ni mogla delati nič drugega, kakor da je gledala Maksimiljanovo vabilo.

Zdaj je bila na poti k njegovemu stanovanju, k njegovi Meduzini terasi. Noge so ji bile svinčeno teške, v glavi pa ji je prepevalo prav tako kakor v srcu. Jana ni bila Londončanka. Prvič je bila v tem okraju. In ko je šla zdaj skozi labirint drevov in vrtov k Maksimiljanu, so se ji zdeli nekaj tajinstvenega in posebnega. Bila je prikupno podeželsko dekle — lepota, ki ni povzročila zmede, marveč je učinkovala kakor starodavne slike v svetovnih galerijah.

Šele pred tremi meseci je izšla njena knjiga. Njeno ime je bilo še vse preveč novo, da bi prišlo posebno pozornost pomembnih kritikov. V Londonu ni imela niko-

gar, ki bi ji delal reklamo. Ko jo je njen založnik poklical, je čutila, da pričakuje od nje priporočil, seznam telefonov, kakor je to že v navadi. Bil je presenečen, ko je zagledal njen preprosti in odkritosrečni obraz. Dal je torej knjigi čedno obliko, škriatno rdeč in kakor kreča bel ovitek, poslal izvode redakcijam in se ni več menil za njo. Nekega dne pa se je vendarle zgodil čudež. Glavni urednik velikega časopisa, Maksimiljan Bewdon, je posvetil njeni knjigi uvodnik. Takoj mu je napisala vdano in občudujoče pismo. Že od svojega sedemnajstega leta (zdaj ji je bilo trideset), je obojevala tega neznanega moža in težko da

VRHNJA PLAST

"Strah in groza, kaj se ti je pripetilo?"
"Voznik taksija me je udaril."

ji je kdaj ušla ena sama beseda, ki jo je bil napisal.

Samotno je živila na svojem podeželskem domu in ni bila niti zelo bogata, niti zelo revna.

Maksimiljan ji je čez teden dni odgovoril in njeno veselje je doseglo vrhunec. Začela sta si dopisovati: Neznani svet z neznanim svetom. Zvedela je, da je oženjen. Vprašal jo je ali je poročena. Odgovorila mu je, da nikoli ni bila niti zaljubljena. Če bi poznal okoliščine, v katerih je živila, bi se ne bil čudil. Tu imajo ljudje daleč drugo drugera.

Pred Veliko nočjo mu je pisala, da kakor vsako leto odpotuje v London po nove knjige in muzikalije, in k svoji edini prijateljici. V tistem upanju mu je poslala naslov Battersea Parka. In resnično, Maksimiljan jo je povabil na čaj. Toda njeno pričakuje srce tega vabila ni preneslo brez ganotja. Dnevi so ji naglo potekali, dokler ni prišel današnji. Svoje nove rokopise je nesla v aktovki in znova jo je zajela vročica.

Ta neznan in romantični del Londona jo je spominjal na njelo podeželje. Ko je obšla Meduzino teraso, se je nehote ustavila, si zaslonila oči in znova spustila roke, da bi se enkrat videla to prekrasno, proti severu obrnjeno teraso s polomljenimi sohami, ki so v dežju in soncu že zdavnaj izgubile svoje oblike in so bile zdaj na vrhuncu svoje zaslanjane in minule lepote.

Vila, v kateri je stanoval Maksimiljan, se ji je zdelo kakor začarana, toda bila je drzna resničnost, ki ji je zastavila korak.

Naj vstopim? ali je še mogoče oditi? Je mogoče oditi a praga, na katerega mislim dolgih trinaest let? . . . Stopila je na stopnice, na katerih se je zadelala sama sebi kakor kraljica. Povznila je in počakala.

Odpri ji je postarna gospa. Pogledala je Jano in aktovko.

"Oh, upam, moja draga, da niste gospodična 'Jana Oustova', je rekla tiho. 'Zjutraj sem vam poslala brzojav, da bi odložili svoj obisk. Moj mož je nekoliko prehlajen.'

Jana jo je pozorno pogledala in opazila, kako je zardela in segla po šopu sivih las, ki ji je padal na čelo. "Zelo mi je žal, da nisem dobila brzojavke; zgodaj sem šla od doma."

"Nancy" se je zaslialo od znotraj, "prosi gospodično, naj vstopi."

Gospa je peljala Jano v ne več novo, toda okuano opremljeno sobo. Tam so bila na hrastovi mizi pripravljena pisma, da jih odpošlje. Oh, te znane, sivobeke ovojke! Ko je vstopila, je zagledala v pramenih sončnih žarkov Maksimilijana. Trinaest let je čakala na ta trenotek. Njen spomin in njena ljubezen je bila kakor prošnje procesije, ki so iz njenih oči romale k njemu.

"Hvala vam, da niste bili doma, ko je bila odposlana brzojavka," je rekel, in segel po njeni roki. Sedla sta na otomano, drug zraven drugega. Šele zdaj je videla njegovo izbočeno čelo

nad rjavimi očmi. Zdel se ji je utrujen.

"Ste mislili, da sem odšel?"

"Da."

"Kako ste si mogli to misliti?"

Moj bog, poznala je le iz svojega sveta, ne pa iz njegovega. Zdaj pa sta se oba svetova čudežno spojila.

V sosednji sobi je Nancy pripravljala prigrizek in ju ni niti pogledala. Bila je vajena vsega tega, a vendar se ji je zdelo ta igra nova in drugačna. Nežna čajna para je napolnila sobo.

"Prosim," ju je povabila Nancy in se trudila, da bi ju ne pogledala. Vendar je bila vsa zardela in čutila je vsako gubo na svojem obrazu.

"Trinaest let že?" je dejal Maksimilijan ves srečen in Nancy je ob njegovem tako nenadno pomlajenem glasu vztrepetala.

"Ali veste, da se nikoli več ne sestanemo tako, kakor prvič?"

"Prosim," je Nancy ponovila glasneje in stisnila ustnice.

Šli so v jedilnico. V Janini glavi so šumeli slapovi in polne ptice. Njeno srce je bilo polno šumenja neznanih kril.

"No, zdaj mi boste prečitali nekaj tega, kar ste prinesli s seboj", je rekel Maksimilijan.

"Mojeva moža je ves zadnji čas obhajala misel, da sliši igrati klavir," je nenadoma vsa obupana izpogovorila Nancy.

Maksimilijan se je nasmehnil Jani. "To je bilo neizmerno lepo. Zdaj vem, zakaj sem neprestano slišal tisti klavir." Sedel je v naslonjač, Jana pa na nizek stolček. Zdjaci se ji je zadelo, da vse, kar je tu, pozna, da je tu, odkar živi. Teh trinaest let ni zavrgla. Ne, ne, ne! Srce ji je sililo k ustnicam. Čitala je in ni mislila na nič. Potem je pogledala Maksimilijana.

"Sežgite to, Jana!"

"Tako lepo ste pisali o moji knjigi."

"Oh, vi mala, potreboval sem denar. In v svoj časopis nisem mogel napisati, naj si rajši ožge roke, kakor pa da bi še dalje pisala . . ."

Jana mu je položila glavo na kolena. Sprejemala je od njega udarce kakor tope besede. Ali je

Philip Fleming, novi administrator meznega zakona.

sploh imelo smisel, odbijati ta dar?

"Tako lepi ste bili, Jana, v sončnih pramenih, med mojimi vrati. Vi ste bili ona, ki je neprestano igrala na klavir . . ."

V preprostemu zaupanju in sreči je gledala vanj. Položil ji je roke na lase.

"Za boga, kaj ne razumete?" je vprašal naglo.

"Česa?" je ponovila tiho.

Zdela se mu je kakor ptič. "Tega o vašem delu", je dodal tesnobno. "Hotel sem vas le raniti, hotel sem to —" položila mu je roko na rame.

Kakor bi se tega ne zavedala. Pila je njegovo ozračje.

Nancy ju je gledala. V njenem pogledu je bilo nekaj kakor razumevanje, sočutje brez sme-

hljaja in brez ljubezni — in poved.

"Odpoved," je rekla skoraj glas. Čutila je, da ta njena ljubezen, ta nova ljubezen ni imela konca. Vztrepetala se zavila v svojo starost, ki v varovalni plašč. E. Bo

Ali ste že naročili Prosveto Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? Edini dar trajne vrednosti, ki za mal denar lahko pošijete v domovino.

Listen to and Advertise on PALANDECH'S YUGOSLAV Music Folk Songs and Musical Tamburitza Orchestra Station WWAE, Every Sunday 1200 S. Clark St., Chicago — Har.

Zgodovinski spisi v Družinskem Koledarju

V Amerikem družinskem koledarju, letnik 1940, opisuje Ivan Molek zgodovino prvega slovenskega podpornega društva v Ameriki. Joseph Chesarek piše o Slovensko-Hrvatski Zvezi, o njenem postanku in o vzrokih, radi katerih je bila primorana v združenje s HBZ.

Naselbina Forest City, v Pa., je bila nekoč ena najbolj znanih v naši javnosti. V nji je bil sedež centralne podporne organizacije Društva sv. Barbare. Njena društva so zdaj v SNPJ. Spis o tej naselbini je priredil Anton Zaitz.

Joško Oven ima v njemu spis o Mehiki, Frank Zaitz o slovenskih združenjih, Math Petrovich o inflaciji, Anton Garder o boljševizmu po 22 letih, v povestnem delu pa so zastopani Ivan Jontez, Milan Medvešek s prevodom iz Jacka Londona, Anton Shular, Frank Česen, Zvonko Novak, F. S. Tauchar, Anton Šlabe, Ivan Vuk in več drugih.

Koledar vsebuje podatke o vseh jugoslovanskih konvencijah leta 1939, o vseh spremembah v slovenskem časopisju o vojnih grozotah, o Židih in njihovih problemih, mnogo slik krajših notic in nekaj pesmi.

STANE 75c

Razpošilja ga knjigarna

PROLETARCA

2301 So. Lawndale Avenue - Chicago, Ill.

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih. VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. — Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Tel. Rockwell 4904
CHICAGO, ILLINOIS

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. rodne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane vsa enaka, za člana ali nečlana \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačujejo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vrzoka, reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaše lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Clero in Chicago je \$7.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 6.00
2 tednika in 5.00	2 tednika in 7.50
3 tednike in 5.40	3 tednike in 8.50
4 tednike in 5.80	4 tednike in 9.50
5 tednikov in 6.20	5 tednikov in 10.50
Za Evrope je \$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vrsto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaše lastnina.

Pojasnilo: —Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član in dotična družina, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vrsto lista Prosveta. Ako tega ne storijo, tedaj mora upravništvo zniti datum za to vrsto naročnika.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo podlijam naročnino za list Prosveto vrsto \$

1) Ime Čl. družine št.

Naslov

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2) Čl. družine št.

3) Čl. družine št.

4) Čl. družine št.

5) Čl. družine št.

Mesto Država

Nov naročnik Star naročnik